

СПРАВА «СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ ЦЕНТР ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ» ПРОТИ
УКРАЇНИ»

(CASE OF EASTERN UKRAINIAN CENTRE FOR PUBLIC INITIATIVES v. UKRAINE)

(Заява № 18036/13 та 13 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 05 жовтня 2023 року

У листопаді 2009 року та у січні 2014 року громадська організація «Східноукраїнський центр громадських ініціатив» (далі – ГО-заявниця) звернулася до 196 міських рад по всій Україні із запитом про надання їй інформації щодо їхнього територіального планування. У своїх запитах вона уточнювала, чи були та коли були ухвалені генеральні плани населених пунктів та інша містобудівна документація, й у який спосіб громадяни могли ознайомитися з цими документами, зокрема з графічною частиною генеральних планів. Вона також просила міські ради надати їй копії (друковані або електронні) генеральних планів. У запитах (крім запиту у заяві № 38956/15) зазначалося, що ГО-заявниця впроваджувала проект, спрямований на моніторинг доступності генеральних планів міст України, а «систематизовані дані моніторингу будуть широко оприлюднені у всеукраїнських та регіональних ЗМІ». П'ять міських рад надали ГО-заявниці копії їхніх генеральних планів. Інші запити ГО-заявниці були безуспішними. Зокрема, у заяві № 48140/14 відповідь на запит ГО-заявниці надана не була. У заявах № 5067/15 та № 73450/14 міські ради стверджували, що генеральний план (або принаймні «версія для загального користування») демонструвалися на офіційному вебсайті. У заяві № 56744/14 міська рада відмовила на тій підставі, що вона не могла скопіювати генеральний план у зв'язку з великим об'ємом його графічної частини. У заяві № 2855/15 міська рада запропонувала ГО-заявниці прийти до її приміщення, щоб ознайомитися з генеральним планом, однак з певними обмеженнями. У всіх інших випадках міські ради відмовили у наданні текстової та графічної частин генеральних планів на тій підставі, що вони мали гриф «лише для службового користування» та/або «таємно». У деяких відповідях також зазначалося, що під час ухвалення генеральних планів вони підлягали громадському обговоренню, як це передбачено законом. У своїх скаргах до національних судів ГО-заявниця стверджувала, що запитувана інформація, а саме, генеральні плани, становила суспільний інтерес, оскільки вона стосувалася розподілу землі та її використання, у тому числі запланованого, у межах певного населеного пункту. Також вона підкреслювала, що якщо певні частини генеральних планів цілком могли бути конфіденційними (наприклад, інформація про стратегічні об'єкти), то інші мали бути у вільному доступі. У заяві № 48140/14, в якій не було надано відповіді на запит ГО-заявниці, національні суди зобов'язали міську раду розглянути запит і надати відповідь, залишивши характер відповіді на розсуд міської ради. ГО-заявниця стверджувала, що відповіді надано не було. В інших тринадцяти справах національні суди ухвалювали рішення не на користь ГО-заявниці. У кожній справі національні суди посилалися на Інструкцію про порядок

обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, які містять конфіденційну інформацію, що є власністю держави, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 27 листопада 1998 року № 1893 (далі – Інструкція). До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) ГО-заявниця скаржилася за статтею 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), на відмову органів держаної влади у доступі до інформації, необхідної для ефективної реалізації нею свого права на свободу вираження поглядів. Розглянувши скарги, Європейський суд вказав, що мета інформаційних запитів ГО-заявниці полягала у доступі до генеральних планів, які містять всебічну інформацію щодо міського планування в певній громаді, щоб забезпечити їхню доступність для громадськості та призвести до їхнього обговорення. Європейський суд зауважив, що характер запитуваної інформації, зокрема її зв'язок з розподілом, поточним і майбутнім використанням землі для міського планування, а також суспільний інтерес у ній, та роль заявниці як ГО, яка займається питаннями, пов'язаними з демократичним врядуванням і правами людини, досить чітко пояснювало мету запитів. Також Європейський суд звернув увагу, що у своїх скаргах до національних судів ГО-заявниця визнала, що окремі частини генеральних планів могли бути конфіденційними, однак національні суди не звернули увагу на це розмежування та розглядали генеральні плани радше як «неподільний документ», вважаючи, що якщо частина генерального плану відносилася до категорії «для службового користування» згідно з Інструкцією, то увесь документ мав бути конфіденційним. Таким чином, національні суди не зробили жодних спроб оцінити потенційні інтереси, пов'язані з цим, а саме, необхідність захисту конфіденційної інформації стосовно питань містобудування, з одного боку, та суспільний інтерес у доступі до відкритої інформації та права ГО-заявниці за статтею 10 Конвенції, з іншого. З огляду на зазначене Європейський суд констатував порушення статті 10 Конвенції, дійшовши висновку, що підстави, наведені для обґрунтування втручання у свободу вираження поглядів, були недостатніми, а тому воно не було «необхідним у демократичному суспільстві».

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Вирішує об'єднати заяви;
2. Оголошує заяви прийнятними;
3. Постановляє, що було порушено статтю 10 Конвенції;
4. Постановляє, що встановлення порушення само собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, якої зазнала заявниця.»